

jaren op een Populier op Terschelling is gevonden, maar vroeger heel algemeen moet zijn geweest, en *L. epidermidis* (Ach.) Th. Fr., die alleen uit de vorige eeuw bekend is, maar toen algemeen was op Berk (*Betula*).

Het loont zeker de moeite om eens op deze (en andere) soorten schorsbewoners te letten. De schrijver houdt zich aanbevolen voor toezending van materiaal ter determinatie of controle.

LITERATUUR

- Aguirre, B., 1991. A taxonomic study of the species referred to the ascomycete genus *Leptorhaphis*. Bull. Br. Mus. nat. Hist. (Bot.) 21: 85-192.
- Arnolds, E., 1984. Standaardlijst van de Nederlandse macrofungi. Coolia 26, suppl.
- Arnolds, E., E. Jansen, P.-J. Keizer, M. Nauta, M. Veerkamp & E. Vellinga, 1992. Standaardlijst van Nederlandse macrofungi, Supplement 2.
- Brand, A.M., A. Aptroot, A.J. de Bakker & H.F. van Dobben, 1988. Standaardlijst van de Nederlandse korstmossen. Wetensch. Meded. K.N.N.V. 188.
- Breitenbach, J. & F. Kränzlin, 1984. Pilze der Schweiz. 1. Ascomyceten. Luzern.
- Coppins, B.J., 1988. Notes on the genus *Arthopyrenia* in the British Isles. Lichenologist 20: 305-325.

Coolia 38: 173 - 176. 1995.

OVER HUMARIA VELENOVSKÝI

Peter Billekens, Lodewijk van Nassaustraat 7, 5923 BC Venlo

The very rare *Humaria velenovskyi* is reported in the Netherlands for the first time. This ascomycete is characterized by pale yellowish fruitbodies with brownish excipulum hairs. The spores are elliptic, with two oil drops, with small isolated warts; asci are not blue in Melzer's Reagent and paraphyses are filiform, sometimes branched and not or slightly broadened towards apex. Excipulum hairs have 4-9 septa, and are thin-walled and brown. Specimens were found on needles, bark and thin branches of *Picea sitchensis* near Reuver in the province of Limburg.

Gedurende een reeks van jaren werden veel Ascomyceten onder handen genomen, waaronder veel behaarde discomyceten. Tot die behaarde discomyceten behoorden onder andere: *Trichophaea hemisphaerioides*, *Tricharina ochroleuca* en *Neottiella hetieri*. Tot ik in 1988 bij toeval stootte op een wel zeer bijzonder Ascomyceetje dat groeide in een dicht *Picea*-bosje. Na veel onderzoekswerk, met de steun van het Rijksherbarium, kon ik de soort determineren.

Humaria velenovskyi (figuur 1 & 2)

Humaria velenovskyi (Vacek in Svrcek) Korf & Sagara in Phytol. 24: 1. 1972. *Lachnea velenovskyi* Vacek en Svrcek, Sborn. Nár. Mus. v. Praha, Rada B, Prír. Vedy 4B 6: 51. 1948, als 'Velenovskyi'.

Apothecia zittend, in één kleine groep, 3-8 mm in diameter, 2-3 mm hoog, 'gymnohymenial'. Receptaculum ondiep komvormig, daarna monotoon schildvormig, lichtgeel

(Methuen 4A4), geelachtig wit (Methuen 3A2), wit (Methuen -A1) van kleur; met steeds gave, boven het hymenium uitstekende, opstaande rand; bezet met solitaire of onregelmatige, vooral in de rand in bundels gerangschikte, caramelbruine of bruinachtig oranje gekleurde excipulumharen. Hymenium meestal éénkleurig; eerst vlak, daarna concaaf.

Sporen elliptisch tot langwerpig elliptisch, soms iets neigend tot spoelvormig, variabel van grootte, hyalien, éénkernig, éénrijig, met twee kleine tot matig grote oliedruppels aan de polen; glad, tenslotte, in Melzer's Reagens, geornamenteerd; ornamentatie bestaande uit kleine, geïsoleerd staande, regelmatig gevormde en geplaatste wratjes; $(12,3-15,8-16,6(-17,6) \times 7-8,2(-10,7) \mu\text{m}$; episporie niet loslatend in melkzuur.

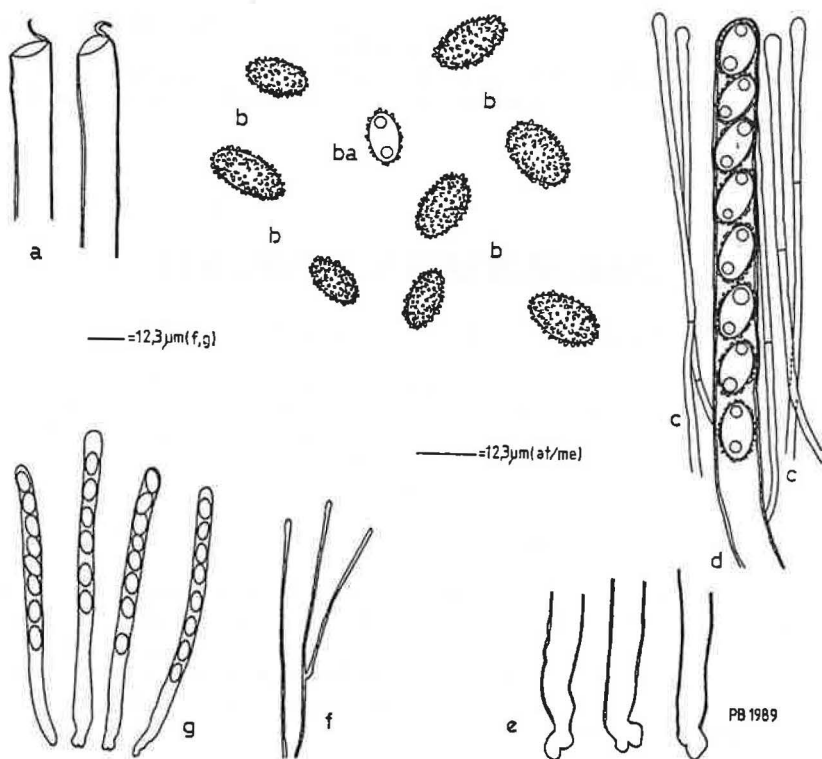

Fig. 1. *Humaria velenovskii*. a. bovenste delen asci na het afschieten van de sporen; b. fijn wrattige sporen in Melzer's Reagens; ba. spore in optisch aanzicht met inhoud; c. draadvormige (filiforme) parafysen; d. deel ascus met inhoud voor het afschieten van de sporen; e. pleurothecae ascusbasis; f. parafysen; g. asci.

Asci non-amyloïd, operculaat, cilindrisch, over bijna de gehele lengte gelijkblijvend, bij of in de basis langzaam of vrij plotseling versmald in 'pleurorhynche' basis (zie tek. 1e); smal, 146-174 x 6,8-11,7 μm . Parafysen filiform, spaarzaam vertakt, 1,6-2,5 μm ; naar boven gelijkblijvend of geleidelijk verbreed, tot 4,1 μm ; zonder of met zeer spaarzaam, non-carotenoïd, pigment. Excipulumharen solitair, in bundels, slank, afgerond of bijna spits, meervoudig (4-9) gesepteerd, zeer dunwandig (wand 1,2-1,9 μm dik, gepigmenteerd), in buitenexcipulum ingeplant; aan de basis niet vertakt en zeer breed tot 45 μm , naar de toppen slanker en conisch; caramelbruin (Methuen 6C6) of bruinachtig oranje (Methuen 5C5), 76-465 x (5-) 8,5-45 μm . Buitenexcipulumcellen hoekig tot bijna globoos, 15-50 μm in diameter (textura globulosa tot textura angularis).

Habitat en distributie: Op naalden, stukjes schors en dunne twijgjes van *Picea sitchensis*; in vrij jonge, dichte aanplant van uitsluitend *Picea*; in directe omgeving van brandplek; zéér zeldzaam; Tsjechische republiek (Svrcek, 1948), Japan (Korf & Sagara, 1972), Nederland (Billekens, dit artikel).

Een soort, voor zover bekend, gevonden in vooral

coniferenbosjes of bij alleenstaande coniferen: *Picea* (Svrcek, 1948); *Pinus densiflora* & *Chamaecyparis obtusa*, *Abies mariesii* & *Tsuga diversifolia*, *Pinus pumila*, voor of na het

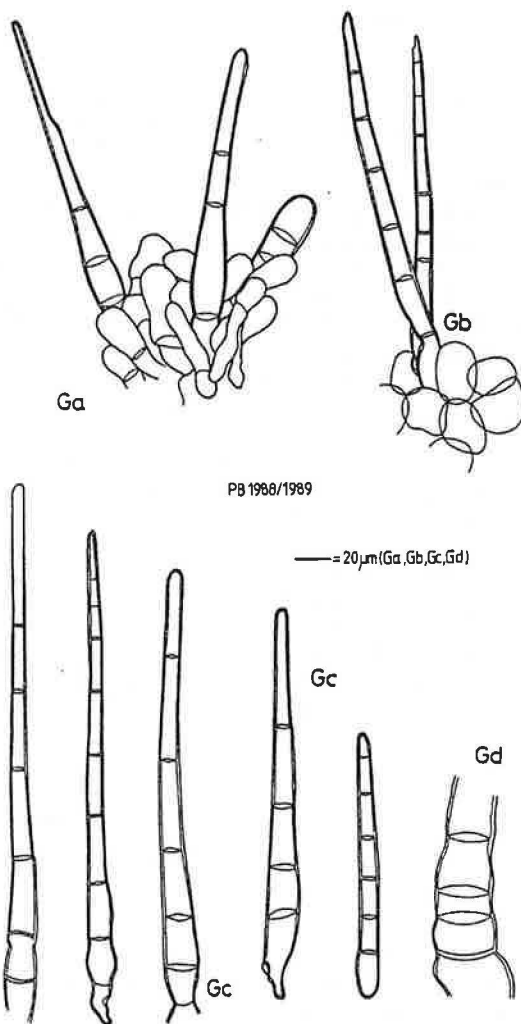

Fig. 2. *Humaria velenovskýi*. Excipulumharen: Ga. uit rand van het apothecium; Gb. uit, en met overgang in, buitenexcipulum; Gc. veelvoudig gesepteerde, slanke, zéér dunwandige haren die verbreed zijn aan de basis; Gd. detail basis uit haren.

toedienen van stikstof- en/of calciumoxide aan het substraat (Korf & Sagara, 1972); *Picea sitchensis* (Billekens, dit artikel).

Bestudeerde collectie: Nederland, provincie Limburg, Reuver, 'Meerlebroek', 28 september 1988, P. Billekens (Herbarium Billekens).

Discussie

Cheilymenia spec. = *Peziza oligotricha* P. Karst. (zie Schumacher, 1988: 174) zou nog in aanmerking kunnen komen. Deze soort, wordt, evenals *Humaria velenovskiji*, óók gekenmerkt door: gelijke grootte van de sporen, de smalle asci en parafysen, alsmede de excipulumharen die een verdikte basis bezitten en de habitat (zie Karsten, 1871: 71). Karsten schreef echter niets over een sporenornamentatie bij *Cheilymenia spec.* = *Peziza oligotricha* terwijl hij de ornamentatie wel opmerkte bij zwakker geornamenteerde sporen zoals *Scutellinia scutellata* die bezit (zie Karsten, 1871: 70). Ik meen hier de conclusie aan te kunnen verbinden dat Karsten de sporen als glad heeft gezien, hetgeen impliceert dat deze *Cheilymenia spec.* niet overeenstemt met *Humaria velenovskiji*.

Mijn conclusie wordt bevestigd door het hernieuwde onderzoek van Karstens holotype-materiaal door Schumacher (materiaal: Finland. Tavastia australis. Tammela. Mustiala, ad terram inter acus pini 13.8.1866 P.A. Karsten no.2882) (Schumacher, 1988: 174). Schumacher merkt in zijn publicatie over deze soort op, dat de episporie van de sporen loslaat in melkzuur, maar dat die sporen geornamenteerd zijn meldt hij niet.

Op grond dus van de gladde ascosporen en de in melkzuur loslatende episporie van die sporen valt *Cheilymenia spec.* af. Over het Nederlandse materiaal van *Humaria velenovskiji* merk ik tenslotte nog op, dat dit betreffende de kleuren van de apothecia enigszins afwijkt van Vaceks c.q. Svrček's materiaal uit Bohemië (Tsjechische republiek; zie Svrček, 1948:51). Dit gegeven belet mij echter niet het materiaal toe te wijzen aan laatstgenoemde soort naar aanleiding van de veelvuldig overeenstemmende kenmerken.

Dankwoord

Met betrekking tot dit verslag ben ik de volgende personen dank verschuldigd: Dr. J. van Brummelen (Leiden) voor het uitlenen van Svrček's werk, het ter beschikking stellen van de bibliotheek en overdrukjes; A. Hendriks (Venlo) voor het nazien van de tekst; mijn vrouw Tjân.

LITERATUUR

- Karsten, P.A., 1871. Mycologia fennica Pars Prima Discomycetes. Helsingfors.
 Korf, R.P. & N. Sagara, 1972. Japanese discomycete notes XVII *Humaria velenovskiji* comb. nov. (Pyrenomataceae, Mycolachnaceae). Phytologia 24 (1): 1-4.
 Kornerup, A. & J.H. Wanscher, 1978. Methuen Handbook of Colour. Third edition. London.
 Schumacher, T., 1988. The *Scutellinia* Battle; the lost, missing and dead. Mycotaxon 23: 149-189.
 Svrček, M., 1948. Ceske druhy podcelely Lachneoideae. (Cel. Pezizaceae). Bohemian species of Pezizaceae subf. Lachneoideae. Sborník Nár. Mus. Praha. Vol. 4B (6): 1-95.